

Ved Åsne Skjelbred Refsdal

Utdanningsforbundet Akershus arbeidsplassstillitsvalgte

14. november 2024

Din guide til
gullpensjon

Pensjonsfelle for de lettlurte

Pensjonsfellene du bør få med deg

De største pensjonsfellene - etter alder

**Avtalefestet
pensjon (AFP)**

- Fra arbeidsgiver til ansatt
- En del av lønns- og arbeidsvilkår
- Regulert i tariffavtaler (og noe lovverk)

TJENESTEPENSJON

Offentlig

Privat

- Fra alle, til alle
- Fellesskapets sikkerhet
- Lovbestemt

**ALDERSPENSJON I
FOLKETRYGDEN (FT)**

Alle får et minimum

partet Norges første streik

De ansatte maa holde sig friske. Lønudbetalinger standses øjeblikkelig i Tilfælde Sykdom.

Det anbefales at hver Ansat foretager Opsparing for at sikre sig mot Sygdomsfravær og for at forebygge Alderdommen, saaledes at de ikke bliver en Byrde for Samfundet.

Arbeidsreglement fra 1872

1872 – den enkeltes ansvar

Folketrygden

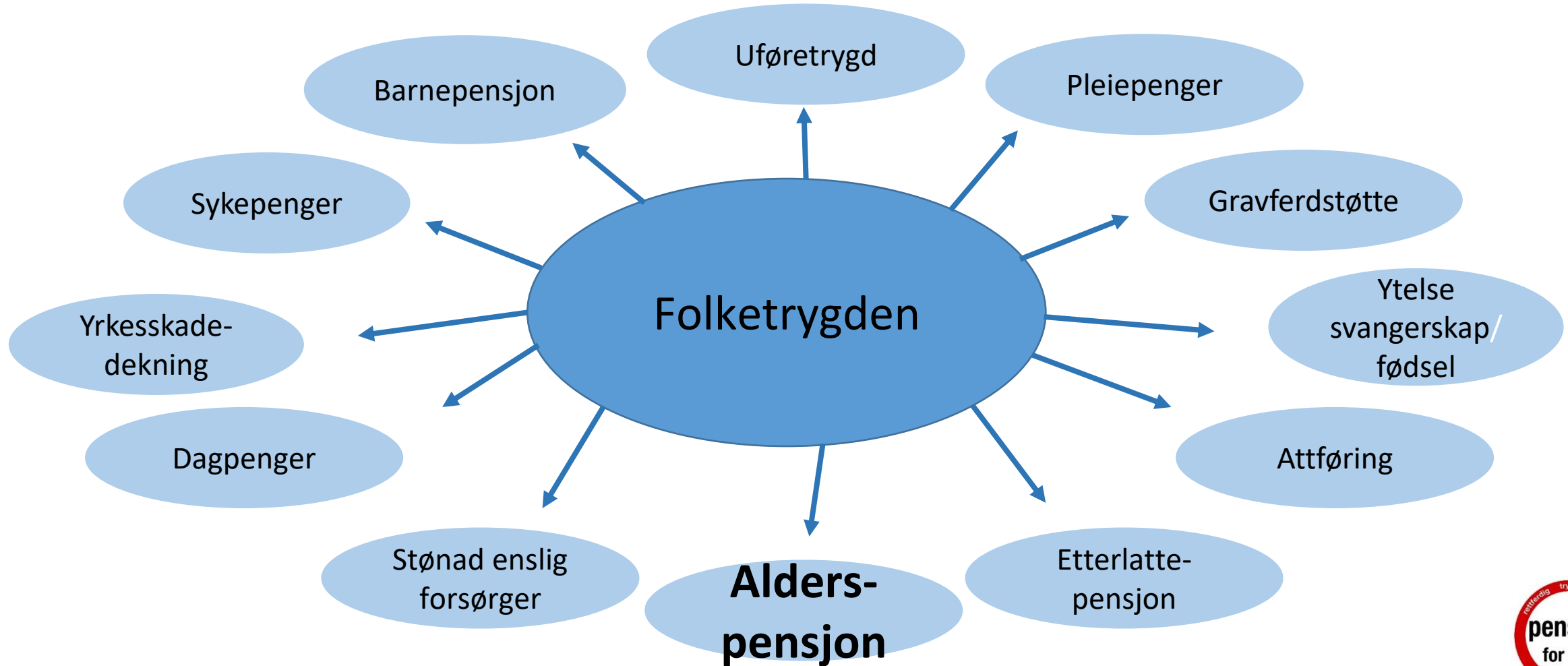

- *Et obligatorisk, nasjonalt, sosialt forsikringssystem, for alle som bor og/eller jobber i Norge*
- *Finansieres av skatt, trygdeavgift, arbeidsgiveravgift og bevilgninger over statsbudsjettet*
- *Grunnsteinen i pensjonssystemet (og i hele velferdsstaten)*
- *Gir økonomisk trygghet i vanskelige situasjoner*
- *Bidrar til utjevning av inntekt og levekår*

1967 – fellesskapets ansvar

Folketrygden

Pensjonsreformen innført 2011

- Fellesskapet har ikke lenger råd
 - Eldrebølgen
 - Økt levealder

Løsningen ble:

- Alle må jobbe lengre
- Pensjonsutgiftene må kuttes

GJELDER ALLE FØDT I 1963 OG SEINERE

St.meld. nr. 12

(2004–2005)

Pensjonsreform – trygghet for pensjonene

**Avtalefestet
pensjon (AFP)**

- Fra arbeidsgiver til ansatt
- En del av lønns- og arbeidsvilkår
- Regulert i tariffavtaler (og noe lovverk)

TJENESTEPENSJON

Offentlig

Privat

- Fra alle, til alle
- Fellesskapets sikkerhet
- Lovbestemt

**ALDERSPENSJON I
FOLKETRYGDEN (FT)**

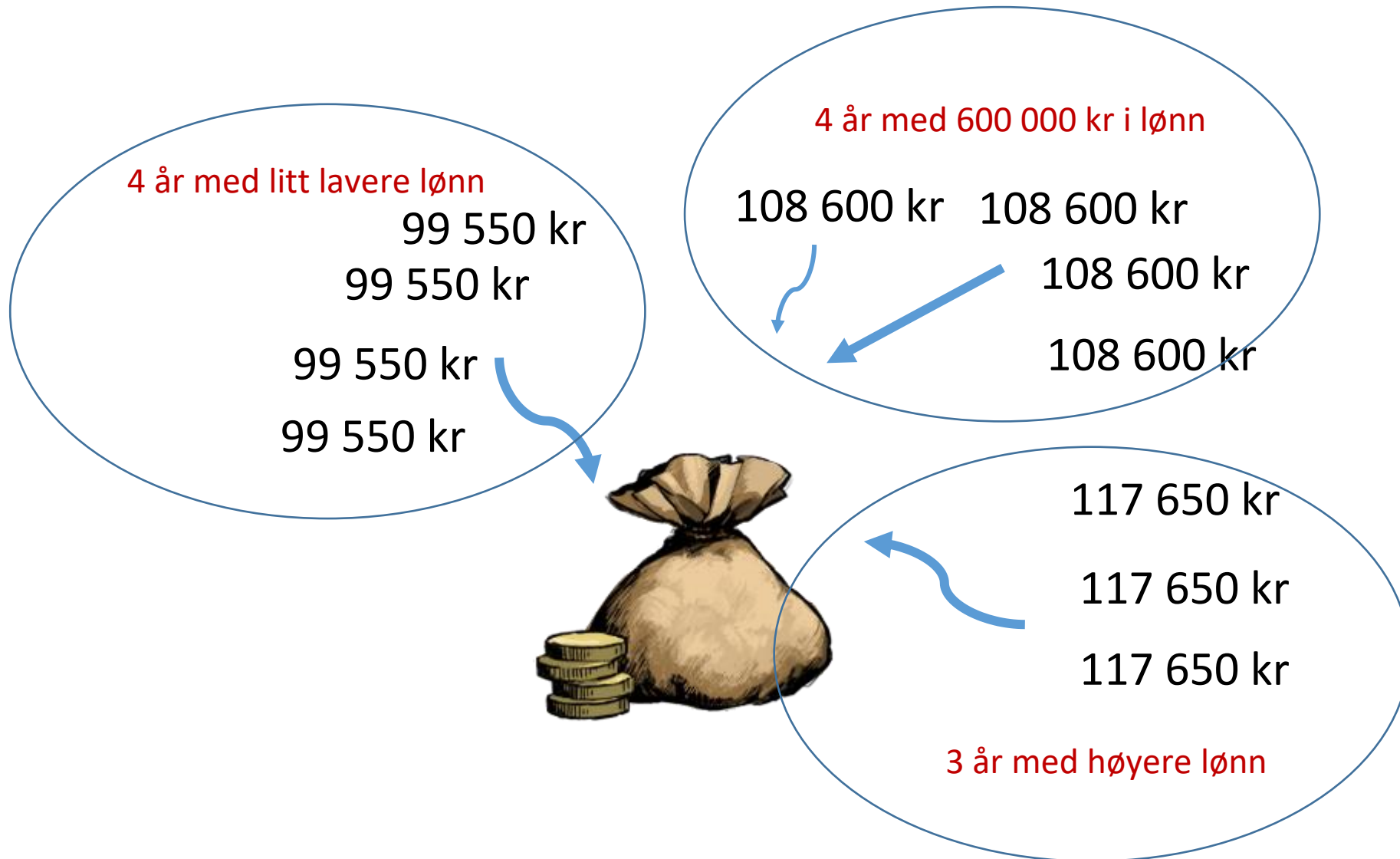
Alle får et minimum

Du og din pensjonsbeholdning

- Legges av 18,1 % av all inntekt fra 0-7,1G
- Alle år gir pensjonsopptjening fra du er 13 år
 - Også uføretrygd, sykepenger, dagpenger osv.
- Beholdningen vokser med:
 - 18,1 % av inntekten din hvert år
 - Lønnsveksten i samfunnet hvert år

Eksempel: 600 000 kr i lønn x 18,1% = 108 600 kr

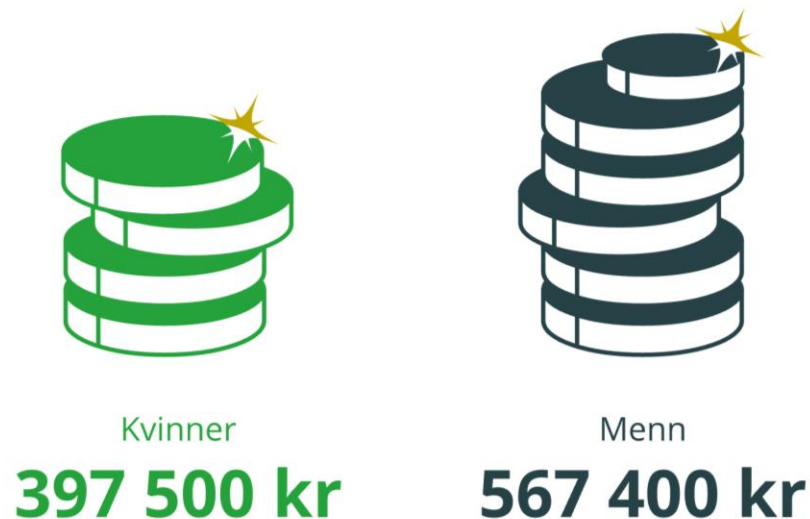
Alleårsregel

- I den gamle Folketrygden ble pensjonen beregnet etter de 20 beste årene dine i arbeidslivet
 - Du kunne få en god pensjon selv om du hadde lav lønn i noen år eller jobbet deltid
- Nå teller **alle** år 18,1 prosent.

Kvinner kommer dårligere ut enn menn med alleårsregel

Gjennomsnittlig bruttoinntekt. 2019

- Kvinner tjener mindre enn menn
- Flere kvinner enn menn jobber deltid
- Kvinner har færre år som yrkesaktive

Kilde

Indikatorer for kjønnslikestilling i kommunene

Levealdersjustering

Din pensjonsbeholdning blir fordelt på
ditt årskull forventede leveår fra det
tidspunktet du begynner å ta ut
pensjon

«Henrik» født 1963

- Forventa å dø som 83-åring
- Eksempel: Slutter å jobbe som 67-ÅRING

Åsne født 1980

- Forventa å dø som 85-åring
- Eksempel: Slutter å jobbe som 67-ÅRING

Forenkla beregning:

Gitt vi begge jobber i 40 år med lik lønn

- $600\,000 \times 18,1\% \times 40 \text{ år} = 4,34 \text{ mill. i}$

Din beholdning og dine antatte forventa leveår

EKSEMPEL FOR ÅRSKULLET 1963:

- Forventa å dø som **83-åring**
- Eksempel: Slutter å jobbe som **67-ÅRING**

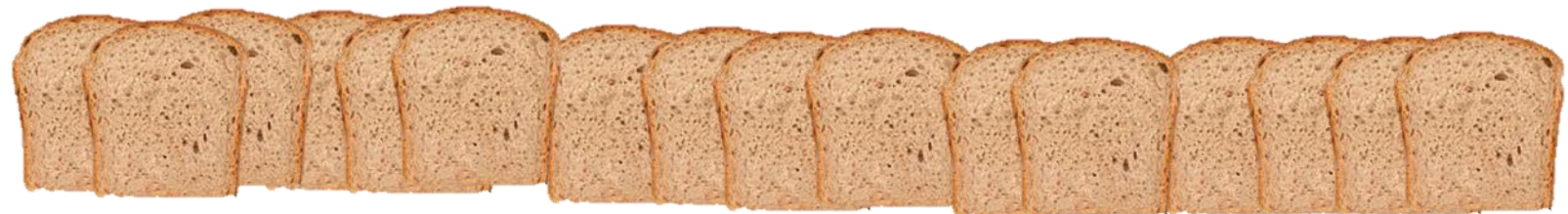

18,1%

Pensjonsbeholdningen skal smøres ut over 16 år

livsvarig

Din beholdning og dine antatte forventa leveår

EKSEMPEL FOR ÅRSKULLET 1980:

- Forventa å dø som **85-åring**
- Eksempel: Slutter å jobbe som **67-ÅRING**

18,1%

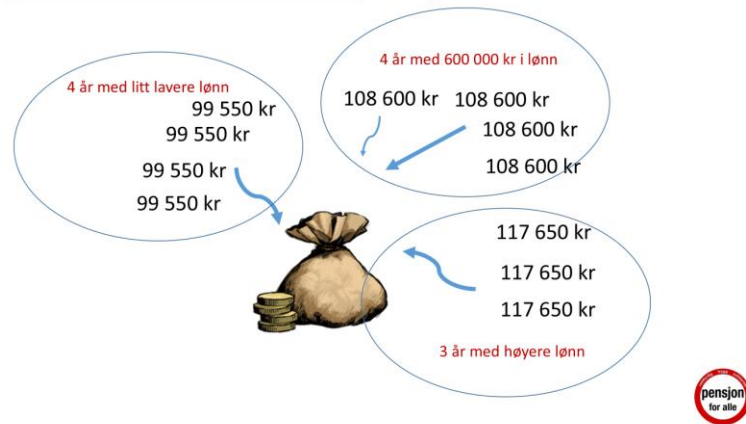

Pensjonsbeholdningen skal smøres ut over 18 år

livsvarig

Eksempel: 600 000 kr i lønn x 18,1% = 108 600 kr

4,34 millioner i beholdning
18 år forventet levetid

= 241 333 kroner pensjon årlig

Din beholdning og dine antatte forventede leveår

LEVEALDERSJUSTERING:

FORVENTA LEVEALDER AVGJØR FORDELINGEN AV BEHOLDNINGEN

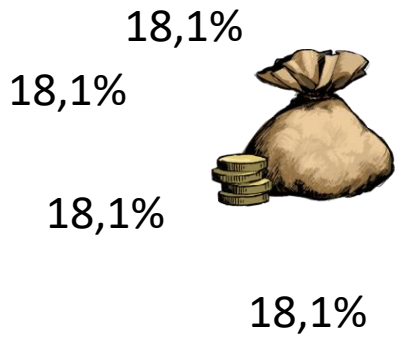
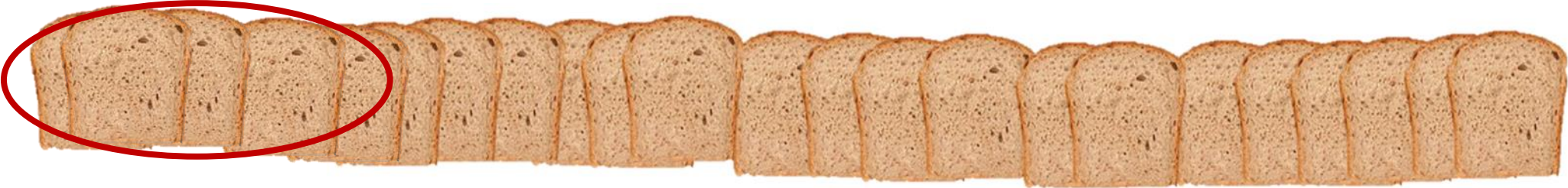
Din beholdning og dine antatte forventede leveår

Født : 1980

Forventa å dø som 85-åring

SLUTTER Å JOBBE SOM **62-ÅRING**

SLUTTER Å JOBBE SOM **67-ÅRING**

Forenkla eksempel: Elektrikeren og byråkraten

- Full jobb fra 22 år
- Gjennomsnittlig årslønn på 500 000 kr
- Går av ved 62 år

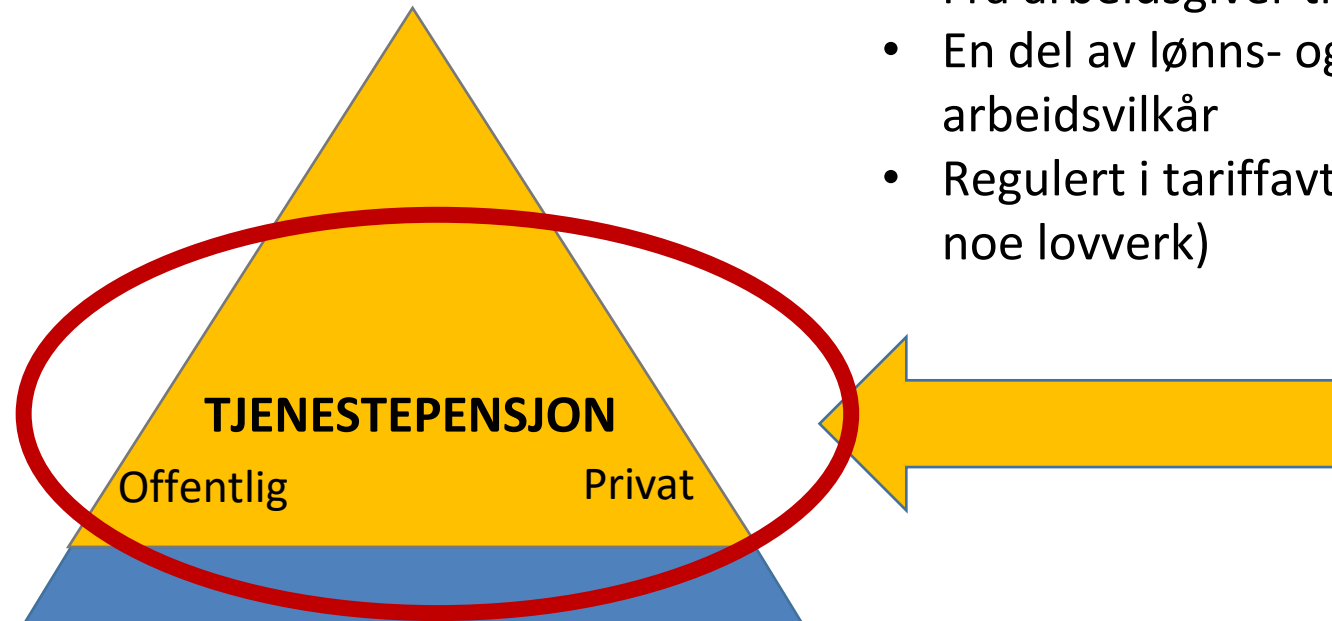
- Begge jobber i 40 år.
- Vi har helt lik inntekt.
- Elektrikeren får 43 500 kr mindre i årlig pensjon resten av livet.

- Full jobb fra 27 år
- Gjennomsnittlig årslønn på 500 000 kr
- Går av ved 67 år

Avtalefestet pensjon (AFP)

- Fra arbeidsgiver til ansatt
- En del av lønns- og arbeidsvilkår
- Regulert i tariffavtaler (og noe lovverk)

- Fra alle, til alle
- Fellesskapets sikkerhet
- Lovbestemt

Før: En solidarisk pensjon

- Minimum 66% til alle uansett avgang fra 62 år**

Hvordan fungerer pensjonsordningen i offentlig sektor/ SPK?

«Etter mal fra alderspensjon i folketrygden»

- Livsvarig
- Alle år skal gi opptjening
- Pensjonsopptjening samles i en beholdning
- Levealdersjusteres som folketrygden
- Pensjon og arbeid skal kunne kombineres fritt
- AFP fra tidligpensjon til tilleggspensjon

Din nye pensjon i offentlig sektor – født 1970 →

Alderspensjon

18,1 % av lønna
opp til 7,1G

Offentlig tjenestepensjon

5,7% av ordinær lønn og
pensjonsgivende inntekt til 12 G
(faste, variable og funksjonstillegg, men
ikke overtid)

+ 18,1 % av lønn mellom 7,1-12G

AFP-tillegg

4,21% av
inntekt i FT

Vilkår knyttet til AFP

Vilkår på tidspunktet du fyller 62 år

Du må ha en jobb med AFP-avtale i 7 av de siste 9 årene før du fyller 62 år

Stillingen som gir rett til AFP må være hovedarbeidsforholdet ditt

Du kan ikke ha annen inntekt som er høyere enn inntekten fra hovedarbeidsforholdet

Du må jobbe i minst 20 prosent stilling

Du kan ikke motta pensjon eller andre ytelser over et visst beløp før du fyller 62 år

Du kan ikke ha uføretrygd fra Nav etter fylte 62 år

Hva skjedde? Før var AFP en ordning for å sikre en anstendig pensjon for de som trengte å gå av tidlig

Hvordan fungerer pensjonsordningen i offentlig sektor?

- Basert på min lønn i 2023: 674 200 kroner
- Arbeid fra jeg var 27 år
- Født i 1980
- Beregnet hos SPK: Alderspensjon+off.TP+AFP

1980-kullet

Livsvarig pensjon før skatt

62 år: **304 000 kr** = 45 % av lønna

Livsvarig pensjon før skatt

75 år: **706 000 kr** = 104 % av lønna

1994-kull

- Årslønn 588 400
- 100 % stilling i offentlig sektor hele livet

"Det ser ut som om din opptjening i folketrygden er for liten til at du kan ta ut pensjon samtidig fra folketrygden og SPK ved 62 år."

- **Ved 63 år: 268 000 kr i året = 45 % av lønna i pensjon**
- **Ved 75 år: 556 000 kr i året = 94 % i pensjon**

www.dn.no

nyttår

31. desember 2016

Anders Skar,
Nordnet
Norge-sjef

Endre Jo
Reite,
kredittsjef i
Sparebank 1
SMN

Randi
Marjamaa,
Nordea
Liv-sjef

Alexandra
Plahte, leder
for pensjon i
Gabler
Steenberg &
Plahte

Etterlyser pensjonsopprør

Unge nordmenn må spare ti prosent av nettoinntekten for å få en god pensjon. - Det er rart det ikke er pensjonsopprør, sier pensjonsrådgiver **Alexandra Plahte**. Les rådene fra DNs privatøkonomipanel om:

• Pensjon • Rente • Skatt • Boliglån • Gjeld • Sparing Side 16-19

Utvalg foreslår å heve pensjonsalderen

Pensjonsutvalget vil foreslå å heve pensjonsalderen. Å opprettholde dagens aldersgrenser gjør at mange får lav pensjon og at flere slutter å jobbe for tidlig.

DN+ 2 min Publisert: 10.05.22 – 04.13 Oppdatert: 14 dager siden

Kristin Skogen Lund leder det regjeringsoppnevnte Pensjonsutvalget som legger frem sin rapport i juni. (Foto: Fartein Rudjord)

NOU

Norges offentlige utredninger 2022:7

Et forbedret pensjonssystem

Pensjonsforliket punktvis

1. **Arbeidslinja skal følges**
2. **Økning av aldersgrensene**
3. Rett til sykepenger m.m. utvides for å holde tritt med økt pensjonsalder
4. Sliterordning
5. Uføre
6. Løsninger for tilrettelegging m.m. ...
7. Særaldersgrense
8. Aldersgrense for statsansatte øker
9. Uføre mellom 54 og 62
10. Minstepensjon/ garantipensjon
11. Individuell pensjonssparing
12. **Evaluerings**

Meld. St. 6

(2023–2024)

Melding til Stortinget

Et forbedret pensjonssystem
med en styrket sosial profil

Punkt 1. Arbeidslinja skal følges

- *« Avtalepartene anerkjenner at de grunnleggende premissene for dagens pensjonssystem videreføres. Dette inkluderer regulering av løpende pensjon med et snitt av lønns- og prisvekst og behovet for at man må jobbe lengre i takt med at levealderen øker »*
- Det betyr at alle de 7 partiene (AP, H, KrF, V, SP, MDG og SV) skriver under på videreføring av **levealdersjustering og arbeidslinja**

HVA BETYR DET?

«Arbeidslinja handler om å gi folk mulighet til å delta i arbeidslivet, samtidig som vi har et sikkerhetsnett som ivaretar dem som ikke klarer å stå i jobb.

*... Målet er at flest mulig skal jobbe. **Derfor må det lønne seg å stå opp om morgenen»***

Fra finanstalen til Vedum høsten 2023

– Det første [prinsippet] er at de økonomiske stønadene personen mottar skal være lavere enn de laveste lønningene i arbeidsmarkedet.

Hanne Bjurstrøm, Aps arbeidsminister, om prinsippene bak regjeringens fattigdoms-bekjempelse (Klassekampen 4. april 2011)

Hvem skal opp om morran?

Om uføretrygd på NAV sine sider

«Skal sikre deg inntekt når inntektsevnen din er varig redusert på grunn av sykdom eller skade»

Om Arbeidsavklaringspenger

«Sikrer deg inntekt i perioder du har behov for hjelp fra NAV på grunn av sykdom eller skade».

Punkt 2. Pensjonsforliket – Økning av aldersgrensene

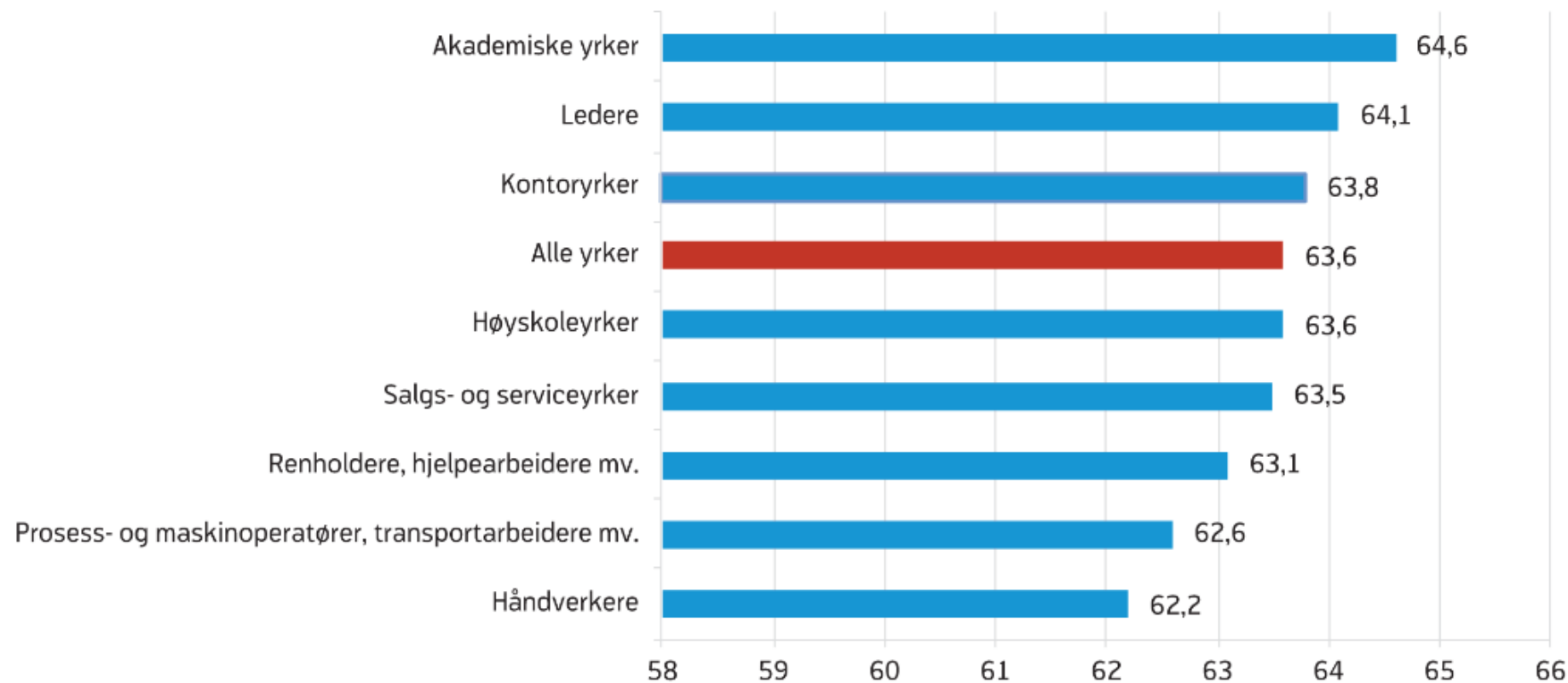
- Partiene på Stortinget har blitt enige om at pensjonsalderen øker med én måned per årskull fra og med 1964-kullet.
- Gradvis økning av pensjonsalderen
 - Ca. 1 måned pr årskull => ca. 1 år pr 10 årskull
 - Tidligst pensjon fra 62 år og 1 måned for 64-årgangen og tidligst pensjon fra 63 år for 74- årgangen etc

«Det ser ut som om din opptjening i folketrygden er for liten til at du kan ta ut pensjon samtidig fra folketrygden og SPK ved 62 år.»

Pensjonsforliket – Evaluering

- *Pensjonssystemet skal evalueres om lag hvert tiende år, for å følge med på utviklingen i både den sosiale og den økonomiske bærekraften. Som en del av neste tiårsevaluering skal følgende punkter inngå:*
- Helhetlig gjennomgang av pensjonssystemet for å vurdere den økonomiske og sosiale bærekraften når man ser folketrygd, tjenstepensjon, AFP og individuelle pensjonsspareavtaler i sammenheng.
 - LO sier at de slett ikke har godtatt en framtidig økning i aldersgrensene. De har kun godtatt en økning i både nedre og øvre aldersgrense på et år fram til 2041.
SV viser også til et stoppunkt etter 10 år virkning.

Hvem kan jobbe til 75 år?

Figur 8. Gjennomsnittlig avgangsalder etter fylte 50 år i 2016, etter yrke

Kilde: NAV

Det lønner seg å jobbe – det har det alltid gjort

«Norge er på verdenstoppen i yrkesdeltakelse. Derfor er det et paradoks at regjeringens sosialpolitikk er så ensidig opptatt av å få folk ut i arbeid»

HiOA-professorene Steinar Stjernø og Einar Øverbye

Hvem legger til rette for at du kan jobbe lenger

St.meld. nr. 12
(2004–2005)

Pensjonsreform – trygghet for pensjonene

«Tanken er at den enkelte skal kunne kompensere for delingstallet ved å stå lenger i arbeid. **Dette forutsetter at forholdene legges til rette, og at arbeidsgiverne etterspør og tar vare på de eldre arbeidstakerne.**»
(s.103, vår utheving)

Alle skal jobbe lenger – hvordan?

«Arbeidsmiljø, ledelse, arbeidsoppgaver, utviklingsmuligheter, økonomi, pensjon, helse og familieforhold – alt spiller inn.»

***Kari Østerud direktør Senter for seniorpolitikk ,
06.10.2016***

Hva kan funke for økt yrkesdeltakelse for senior?

Diskuter to og to sammen – er det noe på din arbeidsplass som fungerer?

Noen forslag

- 6 timersdagen - 4 dagers arbeidsuke – mer ferie – seniordager
- Inkluderende arbeidsliv – tilrettelegging på jobb
 - Meningsfylte oppgaver og/eller verdsetting av de «mindre spennende» oppgavene?
 - Hvordan jobbe lokalt for å sikre en lang yrkeskarriere som senior?

Stille krav fram til stortingsbehandling våren 2025 og LO-kongressen i mai 2025.

Harald Engelstad, uavhengig pensjonsrådgiver

«Vinnerne i den nye pensjonsordningen vil være de som har høy lønn, god helse, en interessant jobb, og som greier å overleve alle omstillinger og som kan jobbe fullt til minimum 67 år, helst til 70.»

«Taperne vil bli de som har de tyngste jobbene og laveste lønningene, og som har behov for å slutte tidligere.»

<https://pensjonforalle.no/>

facebook.com/pensjonforalle

**Vi tar kampen om
levealdersjusteringa!**

Pensjon for alle jobber for at alderspensjon i folketrygden igjen kan sikre alle økonomisk trygghet i alderdommen og bidra til utjevning av inntekt og levekår.